

Forum Standaardisatie

Wilhelmina v Pruisenweg 104
2595 AN Den Haag
Postbus 84011
2508 AA Den Haag
www.forumstandaardisatie.nl

notitie

COLLEGE STANDAARDISATIE

Concept

Agendapunt:	04		
Bijlagen:	-		
Aan:	College Standaardisatie		
Van:	Forum Standaardisatie		
Datum:	april 2010	Versie	
Betreft:	1) Aanscherping 'pas toe of leg uit'-regime		

Wat houdt het advies in?

Het advies betreft een aanscherping van het "pas toe of leg uit"-regime. Bij 'pas toe of leg uit' het gebruik van open standaarden centraal stellen. (Semi-) Publieke organisaties worden verplicht om open standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst te gebruiken in de communicatie met andere (semi-) publieke organisatie, burgers en bedrijven. Daarnaast wordt geadviseerd om bindende en eenvormige afspraken te maken voor de gehele (semi-) publieke sector en het toezicht aan te scherpen.

Waarom is het advies belangrijk?

De huidige invulling van het 'pas te of leg uit'-regime richt zich alleen op aanschaf en zegt niets over het gebruik van open standaarden. Dit is niet bevorderlijk voor de adoptie (en met name het gebruik) van open standaarden op de 'pas toe of leg uit'-lijst .

Zijn er risico's verbonden aan de keuze?

De meeste (semi-) publieke organisaties zullen een open standaard niet direct gebruiken nadat deze is opgenomen op de lijst. Voor het gebruik is namelijk vaak een implementatie-/migratietraject nodig. Dit betekent dat veel organisaties moeten uitleggen waarom ze bepaalde open standaarden nog niet gebruiken.

De geadviseerde koers is een aanvulling op de huidige invulling van het 'pas toe of leg uit'-regime. Hierover zal duidelijk gecommuniceerd moeten worden.

1. Inleiding

Het College Standaardisatie stelt de lijst met open standaarden vast waarvoor voor (semi-)publieke organisaties een 'pas toe of leg uit'-regime geldt.

De huidige invulling van het regime laat te veel ruimte. Dat blijkt ook uit de NOiV-monitor 2009; slechts een kwart van alle organisaties heeft het 'pas toe of leg uit'-principe ingevoerd en formeel vastgesteld. Dit is niet bevorderlijk voor de adoptie en met name het gebruik van open standaarden die op de lijst staan.

Achterblijvende adoptie kan de achterliggende doelstellingen van bevordering van de interoperabiliteit en leveranciersafhankelijkheid in gevaar brengen.

2. Huidige invulling

Het 'pas toe of leg uit'-regime is voor de Rijksoverheid nader uitgewerkt in de "Instructie rijksdienst bij aanschaf ICT-diensten of ICT-producten" van 8 november 2008. In artikel 3 en 4 van deze instructie staat het volgende:

Artikel 3 (pas toe of leg uit)

- 1. Bij de aanschaf van een ICT-dienst of ICT-product voor een toepassingsgebied dat voorkomt op de lijst die op de website www.forumstandaardisatie.nl is gepubliceerd, wordt gekozen voor een ICT-dienst of een ICT-product dat gebruikt maakt van een bij het desbetreffende toepassingsgebied vermelde open standaard.*
- 2. Van het eerste lid kan worden afgeweken indien een dergelijke dienst of product naar verwachting in onvoldoende mate wordt aangeboden, onvoldoende veilig of zeker functioneert, of om andere redenen van bijzonder gewicht.*
- 3. Afwijkingen van het eerste lid worden gemotiveerd vastgelegd in de departementale administratie, behalve wanneer ICT-diensten of ICT-producten voor militair operationeel gebruik worden aangeschaft.*

Artikel 4 (naleving)

Over de mate van naleving van artikel 3 wordt in de toelichting bij het departementaal jaarverslag bij de informatie over de bedrijfsvoering verantwoording afgelegd.

De huidige invulling van 'pas toe of leg uit' kent drie tekortkomingen:

1. Uit de uitwerking blijkt dat het regime alleen geldt bij de aanschaf van een ICT-dienst of ICT-product. Het regime ziet niet op het feitelijke gebruik van open standaarden. Een organisatie die software met open én gesloten standaarden aanschaf en vervolgens slechts de gesloten standaarden gebruikt, handelt dus conform de regels. Voor interoperabiliteit is niet de aanschaf maar juist het gebruik van open standaarden cruciaal.
2. Voor decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) is het regime minder uitgewerkt en zijn op hoofdlijnen afspraken gemaakt met koepelorganisaties via een uitvoeringsagenda, bestuursakkoorden en het NUP. Afspraken met de andere sectoren (onderwijs, zorg etc.) ontbreken volledig.¹
3. Handhaving van de inzet van open standaarden geschiedt op basis van "high trust". In de instructie is bepaald dat verantwoording plaatsvindt via het jaarverslag. Op basis van de NOiV-monitor 2009 en beschikbare jaarverslagen bestaat de indruk dat overheden dit nog nauwelijks doen.

¹ Zie: <http://www.open-standaarden.nl/open-standaarden/het-pas-toe-of-leg-uit-principe/>

3. Advies

Het Forum verzoekt het College om de Minister van Economische Zaken en de Minister van Binnenlandse Zaken als volgt te adviseren:

Gelet op de ambities inzake interoperabiliteit en leveranciersafhankelijkheid adviseert het College Standaardisatie u om het 'pas toe of leg uit'-regime als volgt aan te scherpen:

1. Bepaal dat 'pas toe of leg uit' betekent dat open standaarden op de lijst niet alleen aangeschaft maar ook gebruikt moeten worden. Hanteer daarvoor de volgende formulering:
  - *Een (semi-) publieke organisatie die op elektronische wijze gegevens wil uitwisselen met een andere (semi-) publieke organisatie is verplicht dat te doen conform de open standaard die voor het toepassingsgebied is opgenomen op de "pas toe of leg uit"-lijst.*
  - *Een (semi-) publieke organisatie die op elektronische wijze gegevens wil uitwisselen met een burger of bedrijf is verplicht dat te doen conform de open standaard die voor het toepassingsgebied is opgenomen op de "pas toe of leg uit"-lijst, indien de burger of het bedrijf daarom vraagt.*
  - *Het voorgaande heeft tot gevolg dat een (semi-) publieke organisatie bij de aanschaf van een ICT-dienst of ICT-product verplicht is om te kiezen voor een ICT-dienst of ICT-product dat gebruik kan maken van elke op de lijst bij het toepassingsgebied vermelde open standaard.*
  - *Een (semi-) publieke organisatie die de toepasselijke open standaard niet gebruikt of niet aanschaf, dient gemotiveerd verantwoording af te leggen in de toelichting bij het jaarverslag bij de informatie over de bedrijfsvoering.*
2. Zorg (bijv. via regelgeving) voor bindende en eenvormige afspraken over het 'pas toe of leg uit'-regime voor de gehele (semi-)publieke sector.
3. Wijs een organisatie aan die het bovenstaande monitort en daarover jaarlijks aan het College rapporteert.